

Udviklingsplan for Østjyllands Brandvæsen 2024-2031

Sagsang: Strategisk Følgegruppe – Bestyrelsen – Byråd og Kommunalbestyrelser

U D K A S T - Version af 24. juni 2022

Figur 1 Brand hos Højbjerg Maskinfabrik i Galten, 2021

1. Et brandvæsen under pres	4
1.1 Resumé	4
1.2 Risici, trusler, strukturelle organisatoriske og økonomiske udfordringer.....	6
1.3 Et brandvæsen med begrænsede indsatsmuligheder og et arbejdsmiljø under pres	7
1.4 Den Risikobaserede Dimensionering (RBD) skal opdateres	11
1.5 Proces	16
2. Trusler og risici.....	17
2.1 Ejerkommunernes risikoprofil forandrer sig konstant	17
2.2 Uddybende om Aarhus Kommune.....	17
2.3 Uddybende om Skanderborg Kommune	18
2.4 Uddybende om Odder Kommune.....	19
2.5 Uddybende om Samsø Kommune.....	19
2.6 Hvad presser Østjyllands Brandvæsen nu og i fremtiden?.....	20
2.7 Det opdaterede nationale risikobillede	22
2.8 Det biologiske trusselsbillede	25
2.9 Cybertruslen.....	26
2.10 Terrortruslen	27
2.11 Strukturel udfordring #1: Akut manglende personaleressourcer.....	27
2.12 Strukturel udfordring #2: Stort generationsskifte på vej	28
2.13 Strukturel udfordring #3: Alvorlig rekrutteringsudfordring på deltidsstationer	28
2.14 Østjyllands Brandvæsens økonomiske udfordringer	29
2.15 Klimaudfordringen og brandvæsenets kulsorte værdikæde	32

3. Østjyllands Brandvæsens nuværende kapacitetsudfordringer	34
3.1 Mangelde operativ kapacitet	34
3.2 Mangelde analytisk kapacitet og AC-understøttelse	37
3.3 Mangelde administrativ- , IT- , Vagtcentral- og forebyggelseskapacitet	37
3.4 Mangelde ledelsesmæssig kapacitet	38
4. Helhedsplanen	39
4.1 Behov for markant løft af Østjyllands Brandvæsens samlede kapacitet	39
4.2 URGENT - Haster og skal være på plads inden 1.1.24	43
4.3 NEED TO – Nødvendige investeringer i den kommende periode fra 2026	43
4.4 BASERET PÅ NÆRMERE ANALYSE og KLIMA-VENLIGT BEREDSKAB	44
4.5 Fordeling	44

1. Et brandvæsen under pres

1.1 Resumé

Østjyllands Brandvæsens ejerkommuner udvikler sig i disse år med en kraft og hast, der påvirker kommunernes risikoprofil og sætter brandvæsenet under pres. Kommune-, by- og erhvervsudviklingen medfører en øget risiko for større og mere komplekse hændelser, der rammer borgere, erhvervsliv, turister og de kommunale organisationer. Østjyllands Brandvæsen skal kunne forebygge, begrænse og afhjælpe skader på personer, ejendom og miljøet ved ulykker og katastrofer, herunder terror- og krigshandlinger. Det påhviler Kommunalbestyrelser og Byråd at sikre overensstemmelse mellem kommunernes risikoprofil og brandvæsenets forebyggende og afhjælpende kapacitet. Med andre ord skal brandvæsenet geares til at kunne håndtere og matche udviklingen i ejerkommunernes risikoprofil.

Denne udviklingsplan redegør for de alvorlige operative, organisatoriske og økonomiske udfordringer, som bl.a. udviklingen i ejerkommunerne påfører Østjyllands Brandvæsen. Planen indeholder en række løsningsforslag og en trappemodell for implementering over en 7-årig periode fra 2024 til 2031. Fuldt indfaset skal denne udviklingsplan sikre 1) at Østjyllands Brandvæsen kan garantere et sikkert og forsvarligt arbejdsmiljø til ansatte og frivillige, 2) at Østjyllands Brandvæsen kan matche udviklingen i ejerkommunernes risikoprofil, og 3) at Østjyllands Brandvæsen er klar til fremtidens klima-, terror- og beredskabsmæssige udfordringer.

Udviklingsplanen består af fire kapitler. I kapitel 2 beskrives de risici, trusler og strukturelle, organisatoriske samt økonomiske udfordringer, som Østjyllands Brandvæsen skal håndtere de kommende år. I kapitel 3 beskrives Østjyllands Brandvæsens manglende operative, administrative, analytiske og ledelsesmæssige kapacitet. I kapitel 4 gives et samlet bud – *Helhedsplanen* – på håndtering af de beskrevne risici, trusler, strukturelle og økonomiske udfordringer. I forlængelse af de strategiske drøftelser om denne udviklingsplan, udarbejdes Østjyllands Brandvæsens kommende ejerstrategi til vedtagelse i kommunernes Byråd og Kommunalbestyrelser (udformningen af ejerpolitikken afventer strategisk drøftelse i Bestyrelsen).

Helhedsplanen omfatter en trinvis opgradering fra 2024-2031 af Østjyllands Brandvæsens administrative, ledelsesmæssige og operative kapaciteter. Der er på den helt korte bane brug for at tilføre midler, så Sekretariat, Vagtcentral, IT-afdeling, Brandforebyggelse, Uddannelses- og Udviklingsafdelingen kan aflastes og så der kan bringes balance i brandvæsenets driftsøkonomi.

Færre indtægter fra ejerkommunerne for de sideordnede aktiviteter, som udføres på særskilte aftaler, underminerer brandvæsenets økonomi og kompromitterer det politisk fastsatte, beredskabsfaglige serviceniveau.

Der er ligeledes på den helt korte bane brug for at opgradere brandberedskabet i Aarhus Nord, så alle tre fuldtidsstationer i Aarhus bliver ens bemandede. 234 gange i 2021 blev Midtbyens eller Sydbyens beredskab svækket for at hjælpe med udrykninger i station Aarhus Nords slukningsområde, hvor der pga. nedskæringer i 2018 kun er fire brandfolk på døgnvagt.

Fra 2026 er det nødvendigt at etablere det fjerde fuldtidsberedskab i Aarhus, som skal placeres på brandvæsenets hovedlokaltet i Aarhus Vest og som foruden at udgøre Vestbyens brandberedskab også bliver den ene vigtige halvdel af Marselistunnel-beredskabet. Senest fra 2028 skal brandberedskabet i Ny Munkegade være flyttet i en nyopført lokalitet på Sydhavnen i Aarhus, hvor midtbyens brandberedskab, havneberedskabet, båd- og dykkerberedskabet skal placeres under samme tag, som den anden halvdel af tunnelberedskabet til Marselistunnelen.

Fra 2030 forudses det, at rekrutteringsproblemerne på deltidstationerne i Odder og Skanderborg Kommuner vil være så massive, at stationen i Skanderborg bør omdannes til en fuldtidsstation, hvor mandskabet fra station Skanderborg kan køre med til udrykningerne i Hørning, Galten, Ry og Odder for at sikre forsvarlig beredskabsdækning i de by- og landområder.

Østjyllands Brandvæsen ser de kommende år ind i en omfattende specialisering og denne udviklingsplan sikrer, at Østjyllands Brandvæsen fremover kan levere et forsvarligt klimaberedskab, terror-beredskab, CBRN-beredskab, højhus-beredskab, tunnel-beredskab, havneberedskab, el- og hybridbils-beredskab og dykker-beredskab. Den omfattende specialisering betyder, at de nuværende tre - men fra 2026 - fire fuldtidsstationer alle skal opgraderes fra 6 brandfolk på døgnvagt til 8 brandfolk på døgnvagt. Herved sikres det, at alle specialer altid kan bemandedes – også selvom en del af stationen er kørt til et brandudkald.

Den trinvise, men helt nødvendige opgradering af brandberedskabet, skal også sikre, at Østjyllands Brandvæsen kan fortsætte det vigtige arbejde med at gøre brandvæsenet mangfoldigt og klima-venligt. Det er absolut nødvendigt, at Østjyllands Brandvæsen får mulighed for at bringe

alle aspekter af mangfoldighedsdagsordenen i spil, men det er vanskeligt, da vi ikke i dag har økonomi til at tage nye ansatte ind, før der er en ledig plads. Det gør sidemandsoplæring nærmest umuligt og vigtige erfaringer går tabt. En massiv udvidelse af brandberedskabet, som er beredskabsfagligt tvingende nødvendigt, medfører også den store fordel, at vi både kan sætte mangfoldigheden på dagsordenen og skabe endnu bedre plads til berigende forskelligheder. Samtidig kan vi også begynde at tage ansvar for det omfattende generationsskifte, som i de kommende syv år vil presse Østjyllands Brandvæsen helt i bund, hvis vi ikke reagerer nu.

Denne udviklingsplan medfører, når den er fuldt indfaset, anskaffelser af køretøjer, materiel og opførelse af nye brandstationer for i alt kr. 175,9 mio. Dette beløb kan finansieres via KommuneLeasing, som det også var tilfældet med de nye brandstationer i Lisbjerg og Højbjerg. Leasingydelse skal indregnes i det løft i driftsmidler, som er nødvendigt for at imødekomme de risici, trusler og strukturelle, organisatoriske samt økonomiske udfordringer, som Østjyllands Brandvæsen står over for. Den trinvis model omfatter fuldt indfaset følgende årlige løft i driftsmidler:

Driftsmidler	2024	2026	2028	2030	Mio. kr. fuldt indfaset
I alt	8,8	38,2	1	22,6	70,6
Aarhus 78 %	6,864	29,796	0,78	17,628	55,068
Skanderborg 14 %	1,232	5,348	0,14	3,164	9,884
Odder 4 %	0,352	1,528	0,04	0,904	2,824
Samsø 4 %	0,352	1,528	0,04	0,904	2,824

Østjyllands Brandvæsens bestyrelse behandler udviklingsplanen på et udvidet bestyrelsesmøde i september 2022. Herefter skal planen og den nye ejerstrategi behandles i Kommunalbestyrelser og Byråd.

1.2 Risici, trusler, strukturelle organisatoriske og økonomiske udfordringer

I kapitel 2 beskrives de risici, trusler, organisatoriske og økonomiske udfordringer, som Østjyllands Brandvæsen skal geares til at håndtere.

Risiciene er beskrevet med udgangspunkt i de ændringer, som ejerkommunernes byudvikling - og dermed kommunernes risikoprofil - undergår frem til 2031 og omfatter også indarbejdning af Beredskabsstyrelsens Nationale Risikobillede fra marts 2022.

Risiciene omfatter bl.a.:

- fortætning i højhuse på de bynære havnearealer (Aarhus Ø m.v.),
- byudvikling, hvor private boliger, tung industri, publikumstunge objekter og infrastruktur kombineres på helt nye måder (Sydhavnen i Aarhus),
- massiv forøgelse af el- og hybridbiler og -busser (i alle ejerkommuner),
- energioplaging i gigantiske batteriparker, hvor højhuse, virksomheder og på sigt parcelhuse kan oplagre sol- og vindenergi fra dagtimerne til forbrug i nattetimerne,
- etablering og ibrugtagning af en ny Marselistunnel,
- udbygning af el-tognettet og E45 på langs og tværs af Østjylland,
- massiv befolkningstilvækst i de fleste østjyske kommuner.

Truslerne er i denne plan beskrevet med udgangspunkt i FE's seneste vurdering af cybertruslen mod Danmark, PET's seneste vurdering af terrortruslen mod Danmark og det senest opdaterede biologiske trusselsbillede fra Center for Biosikring og Bioberedskab.

De strukturelle, organisatoriske udfordringer omhandler de akut manglende personale-ressourcer i Vagtcentral, Sekretariat, IT-afdeling og i forebyggelsesregi samt det forestående generationsskifte, hovedsageligt i fuldtidsstyrken men i organisationen generelt, samt rekrutteringsudfordringerne på deltidsstationerne.

De økonomiske udfordringer handler om den konsekvens for brandberedskabet, som faldende indtægter fra sideordnede aktiviteter medfører. De sideordnede aktiviteter udføres bl.a. for ejerkommunerne, men når kommunerne vælger andre leverandører eller når udbud ændrer prissætningen, så påvirker det brandvæsenets indtægtsgrundlag negativt, hvilket med den nuværende økonomi-struktur får beredskabsmæssige konsekvenser.

Til slut behandles brandvæsenets arbejde med at skabe en **klimavenlig værdikæde**.

1.3 Et brandvæsen med begrænsede indsatsmuligheder og et arbejdsmiljø under pres
Østjyllands Brandvæsens indsatsmuligheder og mandskabets arbejdsmiljø på udrykningerne er allerede i dag under alvorligt pres fra flere sider. Mest alvorligt er det konstante træk på ressourcerne til brandslukningsopgaver i Aarhus Nord. 234 gange i 2021 måtte Østjyllands Brandvæsen trække på brandberedskabet i Aarhus Syd eller Aarhus City for at sende en komplet

udrykningsenhed i station Aarhus Nords dækningsområde. Dette skyldes, at der på station Aarhus Nord fortsat kun er fire brandfolk på døgnvagt og dermed kan kun autosprøjten bemandedes. I Aarhus Syd og Aarhus City udgøres bemanningen af seks brandfolk på hver station. Det betyder, at stationerne i City og Syd kan håndtere de fleste udrykninger med en autosprøjte og et specialkøretøj (f.eks. en drejestige el. tankvogn), uden at skulle rekvirere hjælp fra andre stationer. Det er desværre ikke tilfældet med station Aarhus Nord, som følge af nedskæringer i 2018 kun har været bemandedet med fire brandfolk på døgnvagt.

En brand i et parcelhus kræver som minimum en indsatsleder, en holdleder og 5 brandfolk til førsteindsatsen. Typisk ankommer styrkerne i en autosprøjte og tankvogn – eller en drejestige – afhængigt af husets størrelse. Ved at ankomme med en holdleder og fem brandfolk, så er der altid et røgdykkerhold og et sikringshold med på førsteudrykningen. Dette har afgørende betydning for mandskabets arbejdsmiljø og sikkerhed under røgdykning. Det betyder nemlig, at holdlederen straks ved ankomst kan indsætte et røgdykkerhold til livreddende opgaver med det samme, fordi der i de seks personer hurtigt kan laves et ekstra røgdykkerhold til backup, hvis der skulle ske noget uventet med det først indsatte hold. Brandslukning kræver altid en holdindsats. Det er afgørende for brandfolkenes arbejdsmiljø og sikkerhed, at de som røgdykkere véd, at indsatslederen og holdlederen har deres ryg, og kan sende et hold ind efter dem, hvis loftsplader eller andet pludselig falder ned over brandfolkene. For at have to røgdykkerhold klar ved ankomst, så er vi nødsaget til at afsende minimum 1 holdleder og fem brandfolk med det samme. Det er forklaringen på, at der skal medsendes styrker fra station Syd og station City, så længe station Nord kun rykker ud med fire brandfolk.

Samtidig står Østjyllands Brandvæsen over for en stærkt øget specialisering i de kommende år, som kræver flere brandfolk på døgnstationerne i Aarhus og langt mere uddannelses- og øvelsestid, end vi hidtil har haft. Det drejer sig om slukningskoncept til el- og hybridbiler, højhus-koncept, tunnelberedskab m.v. Inden for få år er seks brandfolk på hver fuldtidsstation derfor heller ikke nok.

Med seks brandfolk kan der kun afsendes en standard udrykningsenhed (autosprøjte og ét specialkøretøj, f.eks. drejestige), men det betyder, at de øvrige specialkøretøjer på stationen ikke kan bemandedes. Dvs. at hvis station Syd har afsendt deres mandskab på en udrykning, så kan der ikke også afsendes en redningsvogn inden for Aarhus Kommune og hjælpen skal så komme fra

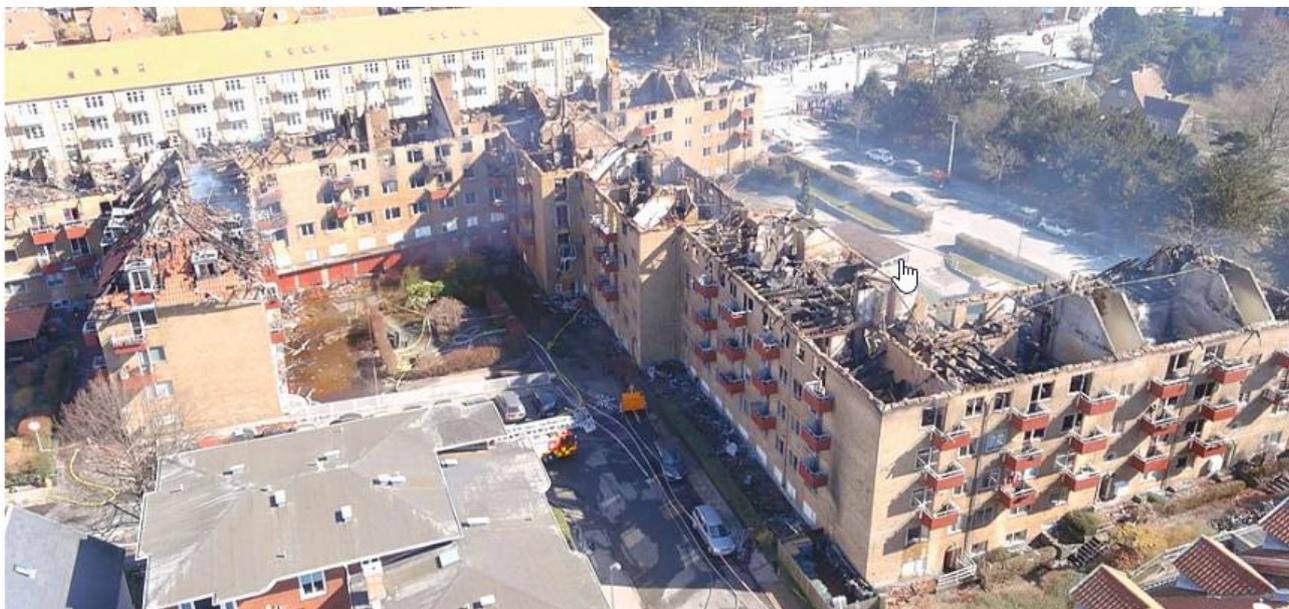

Skanderborg i stedet for. Hvis station Nord er kørt til brand, så kan el-bilskonceptet eller CBRN-konceptet til kemikalieuheld ikke bemannes. Hvis station City er kørt til brand i midtbyen, så kan dykkerberedskabet ikke sendes til en drukneulykke på havnen. For at sikre bemanning til de beredskabsfaglige specialkøretøjer er det en nødvendighed at løfte bemanningen på alle fuldtidsstationer i Aarhus, så den fremtidige bemanning hæves fra seks til otte brandfolk på hver station.

Udover den manglende bemanning i Aarhus Nord og for få folk på de eksisterende brandstationer, så er også den samlede udrykningsstyrke i Aarhus alvorligt udfordret ved større hændelser. I oktober 2021 måtte Østjyllands Brandvæsen sande, at en brand, som var særdeles vanskelig at slukke, krævede flere end 100 brandfolk de første 12 timer (se billede på forsiden). Desværre stod industrivirksomhedens produktionshal ikke til at redde og virksomheden har i stedet købt grund uden for Aarhus Kommune, hvilket medfører at 600 arbejdspladser nu forlader kommunen. Havde Østjyllands Brandvæsen haft mulighed for at begrænse branden tids nok, så var denne flytning måske ikke kommet på tale. I dette tilfælde var flytningen til Skanderborg Kommune, så arbejdspladserne bliver inden for Østjyllands Brandvæsens dækningsområde, men ved den næste brand risikerer vi, at der sker flytning ud af dækningsområdet, eller at den skadelidte virksomhed måske slet ikke genåbner.

Til at dække hele Aarhus Kommune har Østjyllands Brandvæsen **16 fuldtidsbrandfolk** på vagt af gangen. De opholder sig fysisk på de tre brandstationer og kan afgå på udrykning øjeblikkeligt, når alarmen lyder. Det betyder, at vi kører med **1 fuldtidsbrandmand pr. 22.000 indbyggere**. Til sammenligning har Hovedstadens Beredskab 1 fuldtidsbrandmand pr. 12.000 indbyggere. Ganske vist har hovedstaden en større befolkningstæthed pr. km², men Aarhus har en langt større havn med meget store oplag af brandfarlige væsker og dermed en helt anden risikoprofil. I slutningen af marts 2022 kom Hovedstadens Beredskab på en alvorlig prøve ved branden i en etageejendom i Vanløse. Her udbrændte 90 lejligheder fordelt over et stort antal opgange. Billedet på næste side viser ejendommen dagen efter branden.

Ved en sådan hændelse i Aarhus vil Østjyllands Brandvæsen kunne indsætte **16 brandfolk** på øjeblikkelig udrykning. Hovedstadens Beredskab kunne indsætte **77 brandfolk** på øjeblikkelig udrykning.

Figur 2 Etageejendom med 90 ødelagte lejligheder i Vanløse dagen derpå, 2022

I de seneste år har en række større og samtidige hændelser indikeret et behov for at løfte den samlede udrykningskapacitet i Østjyllands Brandvæsen fra tre til fire døgnstationer. Dette løft bør samtænkes med flytning af midtbyens nedslidte brandstation fra Ny Munkegade til Sydhavnen.

Østjyllands Brandvæsen har i dag en ubemandet brandstation på Sumatravej i Aarhus, som huser det tunge slukningsmateriel, der skal bringes i anvendelse ved alvorlige hændelser på Oliehavnen i Aarhus. Brandstationen på Sumatravej skal rømmes inden for få år, da den ligger i vejen for Marselistunnelen. Ved at flytte brandstationen i midtbyen til en nyopført station på havnen kan vi samtænke midtbyens brandberedskab med havneberedskabet, dykkerberedskabet, bådberedskabet og halvdelen af det kommende Marselistunnel-beredskab under ét og samme tag. Samtidig skal vi have etableret den fjerde døgndækkende brandstation på Bautavej, hvor brandvæsenets Hovedlokalitet, Operationscenter og snart også Brandskolen er placeret. Det vil give et markant løft af brandberedskabet i Aarhus Vest og det vil give en fremtidssikring af både midtbyen og havnen.

Foruden udfordringerne med den manglende operative kapacitet i Aarhus, så vil også brandberedskabet i Hørning, Galten, Ry, Skanderborg og Odder komme under voldsomt pres i de

kommende år. I disse områder er det i mindre grad by- og kommuneudviklingen, der lægger pres på brandvæsenet. Her er det i højere grad den samfundsudvikling, som lige nu peger på sværere og sværere rekrutteringsmuligheder for deltidsansatte brandfolk. Det bliver langsomt mere vanskeligt at finde medarbejdere, som har bopæl og job så tæt på brandstationen, at de kan rykke ud inden for de lovpligtige fem minutter. Det bliver også stadigt vanskeligere for brandfolkene at finde fritid til både grund- og vedligeholdelsesuddannelse og de hyppige øvelser. Der bliver i dag ydet en formidabel indsats blandt stationernes brandfolk for at rekruttere nye kolleger, men samfundstendensen viser en hel klar nedgang i antallet af personer på landsplan, der påtager sig deltidsansættelser og frivilligt arbejde. En løsning herpå kunne være at omdanne en deltidsstation til fuldtidsstation, som så kan understøtte udrykningerne i de øvrige områder. På den måde er en minimumsbemanning altid sikret.

1.4 Den Risikobaserede Dimensionering (RBD) skal opdateres

I efteråret 2021 vedtog ejerkommunernes Byråd og Kommunalbestyrelser **Plan for Østjyllands Brandvæsen 2022-2026**. Planen udgør den *risikobaserede dimensionering* for de kommuner, som ejer Østjyllands Brandvæsen. Det følger af Beredskabsloven, at det kommunale redningsberedskab skal kunne yde en i forhold til lokale risici forsvarlig forebyggende, begrænsende og afhjælpende indsats mod skader på personer, ejendom og miljøet ved ulykker og katastrofer, herunder terror- og krigshandlinger. Redningsberedskabet skal endvidere kunne modtage, indkvartere og forpleje evakuerede og andre nødstedte.

Østjyllands Brandvæsen har til opgave at identificere og analysere de lokale risici, der lægges til grund for dimensioneringen af redningsberedskabet. Ejerkommunernes Byråd og Kommunalbestyrelser har ansvaret for at fastlægge et forsvarligt serviceniveau for redningsberedskabet og for at sikre, at redningsberedskabet er dimensioneret efter forholdene i dækningsområdet.

I dag er vores *dimensioneringsgivende scenarie* en brand på Oliehavnen i Aarhus, som kræver minimum 16 brandfolk til en førsteindsats. Det betyder, at vi aldrig må komme under 16 brandfolk på døgnvagt, da det er den minimumsbemanning, der er nødvendig for at sikre, at vi inden for 30 minutter kan etablere overrisling og køling på de tankanlæg, som støder op til oliebranden. Man skal dog huske, at de 16 brandfolk kun er til øjeblikkelig indsats på ét skadested på Oliehavnen. Får man brand i flere tankanlæg, hvilket er sandsynligt pga. de enorme kræfter og strålevarmen, der er involveret, så er Østjyllands Brandvæsen nødsaget til at trække mandskabet ud og i stedet

skal Politiet så indlede livreddende evakuering af området omkring Mindet, DOKK1, Europaplads og Sydhavnen.

Figur 3 Dronefoto af Oliehavnen i Aarhus

Når de 16 brandfolk er indsat på en opgave på havnen, så betyder det også, at alle øvrige hændelser i Aarhus Kommune skal løses af vores seks deltidsbrandfolk fra stationen i Ny Munkegade i samarbejde med brandstationerne i Skanderborg, Odder, Favrskov og Syddjurs Kommuner. Herved vil en større hændelse på Aarhus Havn svække det samlede beredskab i hele Østjylland.

Selvom den risikobaserede dimensionering sædvanligvis kun udarbejdes og vedtages én gang i hver kommunale valgperiode, så evalueres dimensioneringen løbende på baggrund af konkrete hændelser, udrykningsdata og udviklingen i ejerkommunernes risikoprofil herunder udvikling i risici i det omgivende samfund. Østjyllands Brandvæsen arbejder løbende med kortlægning af risici i kommunerne og med optimering af beredskabets forebyggende, afhjælpende og koordinerende kapacitet. Det er Østjyllands Brandvæsens vurdering, at dimensioneringen på den helt korte bane er forsvarlig, men at kommunernes byudvikling frem mod 2031 udløser et behov for et omfattende kapacitetsløft, hvis Østjyllands Brandvæsen fortsat skal kunne passe på kommunernes borgere og virksomheder, og hvis vi også fremover skal kunne tilbyde et sikkert og forsvarligt arbejdsmiljø til brandvæsenets ansatte og frivillige.

Nedenfor anføres en tematisk oversigt over de udfordringer og løsninger, som uddybes i kapitel 2 og 3:

Tema	Udfordring	Løsning
<p>Risici</p> <p>Ændring i ejerkommunernes risikoprofil, bl.a. med</p> <ul style="list-style-type: none"> • massive infrastruktur-investeringer i Marselistunnel og udvidelse af E45, ny togstrækning ml. Silkeborg og Aarhus osv., • oplagring af klimavenlig energi i container-systemer, • etablering af symbolmål som nyt fodbold- og eventstadion, Salling Roof Top & Garden, Smukfest-udvidelse m.v., • massiv befolkningstilvækst, • hyppigere og mere komplekse klimahændelser, • behov for at kunne indkvartere og forpleje et større antal personer ifm. storbrande, konflikter i Europa mm. 	<p>For få brandfolk på station Aarhus Nord svækker Midtbyens og Sydbyens beredskab 234 gange årligt.</p> <p>For få brandfolk i Aarhus til at håndtere større, mere komplekse og samtidige hændelser.</p> <p>For få brandfolk på døgnstationerne til at håndtere beredskabsspecialerne.</p> <p>Manglende tunnelberedskab, behov for ny brandstation til havneberedskabet i stedet for Sumatravej og helt nedslidt brandstation i Ny Munkegade.</p> <p>Manglende klimadimensionering.</p> <p>Manglende indkvarterings- og forplejningskapacitet.</p>	<p>Opgradering af Station Aarhus Nord med 2 døgnpladser fra 4 til 6 brandfolk på vagt.</p> <p>Etablering af ny, døgndækkende Aarhus Vest brandstation.</p> <p>Opgradering af alle døgnstationer med 2 døgnpladser ekstra fra 6 til 8 brandfolk på vagt.</p> <p>Flytning af station Aarhus City til Sydhavnen, hvor Midtbyens beredskab kan samtænkes med tunnelberedskab, havneberedskab, båd- og dykkerberedskab.</p> <p>Udvikling af indsatskoncept for håndtering af klimahændelser samt indkøb af materiel og afvikling af uddannelse og øvelser samt etablering af droneberedskab.</p> <p>Etablering af minimumskapacitet på indkvartering til 200 personer i idrætshal efter nærmere analyse.</p>

<p>Trusler</p> <p>Cybertrussel, som vurderes meget alvorlig af FE's Center for Cybersikkerhed.</p> <p>Terrortrussel, som vurderes alvorlig af PET.</p> <p>Biologisk beredskab</p>	<p>Risiko for nedbrud af vagtcentral og udkaldssystemer til brand.</p> <p>Håndtering af uroligheder, terror og sikkerhedshændelser</p> <p>Kun et CBRN-beredskab intakt, når stationen ikke er kørt til andre opgaver.</p>	<p>Styrkelse af IT-afdeling med yderligere specialistkompetence og implementering af ISO27001.</p> <p>Udvikling af indsatskoncept sammen med regionens ambulancetjeneste og politiet samt indkøb af materiel og afvikling af uddannelse og øvelser.</p> <p>Styrkelse af bemanningen på døgnstationerne, så specialerne altid kan bemandes.</p>
<p>Strukturelt organisatorisk</p> <p>Akut mangel på personaleressourcer</p> <p>Generationsskifte i fuldtidsstyrken</p> <p>Rekrutteringsudfordring og krav om øget specialisering</p>	<p>Presset arbejdsmiljø pga. akut mangel på administrativ medarbejder til Sekretariatet, IT-specialist, Vagtcentralmedarbejder og brandforebygger.</p> <p>Behov for generationsskifte og langt mere mangfoldighed i fuldtidsstyrken.</p> <p>Behov for afhjælpning af rekrutteringsudfordringen på deltidsstationerne.</p>	<p>Bevilling til nyansættelser.</p> <p>Etablering af ny brandstation med deraf følgende flere stillinger giver mulighed for at sikre videndeling, når yngre og erfarne medarbejdere kan blandes på stationerne.</p> <p>Omdannelse af en centralt placeret deltidsstation til en fuldtidsstation.</p>

<p>FN's klimamål</p>	<p>Højt CO2-aftryk pga. nedslidte brandstationer, dieseldrøjetøjer og konventionel brandskole.</p> <p>For lidt mangfoldighed i brandvæsenet.</p>	<p>Opførelse af ny station Aarhus Øst på Sydhavnen.</p> <p>Opførelse af ny, klimavenlig brandskole på Bautavej.</p> <p>Anskaffelse af el-brandbil, så der kan indhentes erfaringer inden skalering til den øvrige vognpark.</p> <p>Etablering af udstyr til ansøgning af vand fra åben vandforsyning, så vi skåner drikkevandet.</p> <p>Etablering af nye stationer udløser flere stillinger, som giver mulighed for at rekruttere langt bredere end det har været tilfældet tidligere.</p>
-----------------------------	--	---

1.5 Proces

Forud for den strategiske drøftelse i Bestyrelsen kvalificerer brandvæsenets Strategiske Følgegruppe materialet. Den Strategiske Følgegruppe består af direktøren for Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, kommunaldirektørerne i Skanderborg, Odder og Samsø kommuner samt Beredskabsdirektøren. Foruden behandling i Den Strategiske Følgegruppe er der også afholdt bilaterale møder med rådmænd, borgmestere, direktørerne i Den Strategiske Følgegruppe og beredskabsdirektøren. Drøftelserne pågår frem mod Bestyrelsens temamøde i september 2022, hvor Bestyrelsen træffer beslutning om, hvordan konklusionerne bringes til behandling i ejerkommunernes Byråd og Kommunalbestyrelser. Østjyllands Brandvæsens vision er at skabe **Tryghed – Tæt På**. Det betyder, at vi konstant arbejder for at levere tryghed helt tæt på de borgere, erhvervsliv, turister og ejerkommuner, som vi er sat i verden for at passe på. Formålet med denne udviklingsplan er at sikre, at Østjyllands Brandvæsen også de kommende 50 år – i en stadig mere foranderlig verden – forbliver i stand til at levere på visionen om at skabe tryghed tæt på.

2. Trusler og risici

2.1 *Ejerkommunernes risikoprofil forandrer sig konstant*

Ejerkommunernes risikoprofil monitoreres løbende af Østjyllands Brandvæsen. I den forgange dimensioneringsperiode er en ny letbane sat i drift, som forbinder Odder og Aarhus Kommuner i Østjyllands Brandvæsens dækningsområde. En ny hurtigfærge er indsat mellem Samsø og Aarhus Kommuner. En ny rute med vandflyver mellem Aarhus midtby og København er opstartet. Nye, klimavenlige el-busser er indsat i daglig drift. Udbredelsen af højhusbyggerier fortsætter omkring Aarhus Havn, bl.a. på Aarhus Ø, hvor mere end 4.000 borgere allerede nu har bosat sig. Det nye supersygehus AUH er blevet en by i byen med mere end 20.000 daglige besøgende i form af medarbejdere, patienter og pårørende. En helt ny by-oase i form af Salling Roof Top har set dagens lys, rundet 1 mio. gæster årligt og udbygges allerede igen. Af andre attraktive kulturtilbud kan nævnes udvidelsen af koncertarealet på Smukfest i Skanderborg og etableringen af helt nyt koncertareal i Aarhus ved Eskelunden. De mange infrastrukturelle forbedringer, et stærkt kultur- og erhvervsliv, en turistbranche, som genrejser sig oven på Covid-19, suppleres af en markant befolkningstilvækst i Østjyllands Brandvæsens ejerkommuner på mere end 5.000 indbyggere om året. Med andre ord: Østjyllands Brandvæsen dækker et af de stærkeste vækstcentre i Danmark, hvilket stiller store krav til beredskabets kommende dimensionering.

2.2 *Uddybende om Aarhus Kommune*

Aarhus rummer storby, tung industri, masser af infrastruktur, havn, risikovirkomheder efter Seveso-direktivet, højhuse, indkøbscentre, idrætsanlæg, parkeringshuse, universitetshospital, udsatte boligområder, patriciervillaer, parcelhuskvarterer, sommerhusområder, landbrug og anden spredt bebyggelse i landområderne.

Midtbyen i Aarhus er karakteriseret ved bydele med ældre karrébebyggelser, tæt etagebyggeri med uforudsigelig risiko for brandspredning, begrænset fremkommelighed, nyere højhuse, en række komplekse bygninger og stor koncentration af mennesker og værdier. Særligt de gamle karrébyggerier fra starten af det tyvende århundrede kan være en brandmæssig udfordring, da disse bygninger er kendetegnet ved, at de er bygget i en tid, hvor der ikke er brugt brandklassificerede materialer, der er ringe eller manglende brandsektionering og begrænsede adgangs- og flugtveje. Worst case-eksemplet fra Vanløse er allerede omtalt ovenfor.

Side om side med de gamle karrébygninger vokser høje og mere komplekse byggerier op. Fælles træk for disse er, at de er bygget efter funktionsbaserede brandkrav, typisk med særlige

brandtekniske installationer som eksempelvis brandmandselevatorer og ventilationssystemer, der indsatsmæssigt kræver et godt lokalkendskab og flere udrykningsenheder.

Midtbyen i Aarhus er kendetegnet ved en stor og støt stigende koncentration af mennesker, som bosætter sig i højden i takt med at byggerierne færdiggøres.

Det er ikke muligt at udarbejde en udtømmende liste over risikoobjekterne i Aarhus Kommune, men særligt beredskabsmæssigt fokus har selvfølgelig risikovirkningerne, havnen, store forbrændingsanlæg med brandbart oplag, universitetshospitalet, el-busser, vandflyver, krydstogtskibe ved kaj, højhuse, parkeringshuse, batteriparker til energioplæg, brint-tankstationer, letbane og øvrige el-tog, stadion og nyetablerede koncertarealer med mulighed for stor personbelastning – også kaldet "symbol-mål" i en terror-kontekst.

I relation til klimahændelser er områderne ved Egå Engsø, Brabrand og Aarhus midtby særligt udsatte ved vandstandsstigninger.

2.3 Uddybende om Skanderborg Kommune

Skanderborg Kommune er kendetegnet ved fire større byområder i form af Skanderborg, Hørning, Galten og Ry samt et stort opland med tyndere befolkede landsbyområder, landbrug, meget store skovarealer og søer.

I og ved de større byer findes industri, indkøbsmuligheder, etagebyggeri, uddannelsesinstitutioner, skoler, dagtilbud, plejehjem og lav, tæt beboelse. I Skanderborg findes også sundhedshus, kommunens rådhus "Fælleden" og andet etagebyggeri over tredje sals højde, som er kendetegnet ved, at en drejestige typisk er nødvendig for at kunne foretage personredning i højden.

Af særlige risikoobjekter i Skanderborg er naturligvis publikumsmagneten Smukfest med meget stor personbelastning hvert år i august måned. En væsentlig del af motorvej E45 og rute 26 går igennem kommunen og søerne byder jævnligt på ulykker, der kræver indsats på vandet. I relation til klimahændelser er særligt området omkring Alken jævnligt udfordret på vandstands-stigning med tilhørende risiko for oversvømmelser.

2.4 Uddybende om Odder Kommune

En stor del af befolkningen i Odder Kommune er koncentreret i Odder by. Odder er også kendetegnet ved industri, indkøbsmuligheder, etagebyggeri, uddannelsesinstitutioner, skoler, dagtilbud, plejehjem og lav, tæt beboelse.

I Odder findes også etagebyggeri over tredje sals højde, hvorfor en drejestige i Odder Kommune er en nødvendighed for at kunne foretage personredning i højden.

Foruden et stort opland med tyndere befolkede byområder, landbrug og skovarealer har Odder kommune ca. 70 km kyststrækning, som jævnligt kræver indsats med båd til håndtering af ulykker.

I tilknytning til kysten ligger nogle af Danmarks mest attraktive sommerhusområder og en lille times sejlads fra Hou ligger Tunø, som også er en væsentlig del af Odder Kommune. Tunø er et særligt risikoobjekt pga. afstanden til fastlandet og begrænsede eller forsinkede muligheder for assistance. Det lokale befolkningstal ligger omkring 112 indbyggere, men det stiger markant i turistsæsonen.

Østjyllands Brandvæsen opretholder et deltidsbaseret Ø-beredskab på Tunø, således at de lokale brandfolk kan foretage personredning (røgdykning og eftersøgning) samt foretage udvendig slukning. I den nuværende planperiode er beredskabet opgraderet med efteruddannelse af personalet, nyt brandkøretøj og ekstra pumpekapacitet.

I relation til klimahændelser er Odder midtby et særligt fokusområde, der jævnligt er udfordret på vandstandsstigning med tilhørende risiko for oversvømmelser.

2.5 Uddybende om Samsø Kommune

På Samsø bor de 3.700 indbyggere fortrinsvist i øens 22 landsbyer. Den største by er Tranebjerg med ca. 800 indbyggere. Indbyggertallet på Samsø mangedobles dog over sommeren, da op mod 300.000 turister besøger øen hvert år, hvor de benytter øens campingpladser, hoteller, vandrehjem, bed & breakfast eller de mere end 1.000 sommerhuse på øen. I lighed med de øvrige ejerkommuner findes også på Samsø industri, sundhedshus, indkøbsmuligheder, skole, dagtilbud, plejehjem og lav, tæt beboelse. Herudover findes et stort opland med landbrug, skovarealer og Labyrinten, som besøges af flere end 20.000 turister årligt.

Samsø Labyrinten er verdens største permanente labyrint, som består af 20 forskellige slags træer og buske. Labyrinten dækker et område på 60.000 m² med en samlet stilængde på 5,3 km.

Samsø udgør i lighed med Tunø et særligt risikoobjekt pga. afstanden til fastlandet og dermed begrænsede assistancemuligheder. Beredskabet på Samsø skal være gearet til at håndtere hovedparten af alle hændelser selvstændigt. Køreadstanden fra nord til syd udløser behov for to brandstationer for at sikre en forsvarlig responstid og de mange kilometer kyststrækning medfører behov for at kunne indsætte både til håndtering af ulykker i havne og kystnære områder.

2.6 *Hvad presser Østjyllands Brandvæsen nu og i fremtiden?*

På den **ultrakorte bane** (2022) må vi konstatere, at særligt bemanningen på station Aarhus Nord i Lisbjerg kalder på opmærksomhed. Hele 234 gange i 2021 var brandberedskabet i enten Aarhus Midtby eller Aarhus Syd svækket, idet stationerne måtte afgive mandskab til udrykninger i Aarhus Nords dækningsområde. Det skyldes, at bemanningen på Aarhus Nord fortsat kun udgøres af 1 holdleder og 3 brandfolk. En udrykning til brand i et almindeligt parcelhus kræver som minimum 1 holdleder og 5 brandfolk. Derfor trækker udrykningerne i Nord meget ofte på hjælp fra City og Syd.

Østjyllands Brandvæsen har i to omgange forsøgt at løfte bemanningen i Aarhus Nord inden for den eksisterende budgetramme. Hver døgnplads på en brandstation kræver skarpt regnet 4,8 fuldtidsansatte. Ved Beredskabsdirektørens tiltrædelse den 1. maj 2019 var der 68 ansatte til 76 stillinger. Derfor var Østjyllands Brandvæsen plaget af store mængder overarbejde. Pr. 1.1.20 blev otte beredskabsassistenter ansat, så normeringen på de 76 kom på plads. Dette blev håndteret inden for den eksisterende økonomiske ramme ved omfordeling af lønmidler fra fratrådte afdelingschefer, fratrådte AC'ere, færre ledelseslag i Beredskabsafdelingen og anvendelse af midler fra lukningen af Station Lystrup. I oktober 2021 blev så yderligere otte beredskabsassistenter ansat i håb om, at vi kunne dække de sidste to pladser på følgekøretøjerne i Aarhus Nord. Igen blev dette forsøgt løst inden for den økonomiske ramme. Desværre måtte de seneste otte beredskabsassistenter anvendes til at "dække huller" i vagtplanen pga. langtidssygemeldinger. Et permanent løft fra 16 til 18 døgnpladser kræver i alt 86 beredskabsassistenter ansat. I dag har Østjyllands Brandvæsen 80 beredskabsassistenter og det er ikke muligt at optimere eller omfordele yderligere inden for den nuværende økonomiske ramme.

Ligeledes på den **ultrakorte bane**, så er flere afdelinger i brandvæsenet så pressede på personaleressourcer, at et positivt arbejdsmiljø kun vanskeligt kan opretholdes. MED-udvalget påpeger, at det særligt er Sekretariatet, IT-afdelingen, Vagtcentralen og det forebyggende område, hvor produktion og produktionsevne er i ubalance. Der mangler her og nu økonomi til at ansætte 1 administrativ medarbejder i Sekretariatet, 1 IT-specialist, 1 vagtcentralmedarbejder og 1 brandforebygger til brandsyn og sagsbehandling.

Endelig på den **ultrakorte bane**, så har krigen i Ukraine afdækket Østjyllands Brandvæsens meget begrænsede mulighed for at håndtere en større indkvarterings- og forplejningsopgave. Det politisk fastsatte serviceniveau tilsiger, at Østjyllands Brandvæsen skal kunne indkvartere og forpleje 100 personer inden for en time, hvilket kun er muligt i dag på luftmadrasser og i soveposer – enten på brandskolen i Skejby eller på en brandstation. Derudover er der kortlagt en række idrætshaller, som kan omdannes til pårørende- og evakueringscentre til i alt 3.800 personer. Men der findes ikke noget lager af feltsenge, dyner, lagner, toiletartikler, håndklæder m.v. Alt skal anskaffes og bygges op fra bunden og ifm. Ukraine-krigen er det vurderet, at det vil koste ca. 5-600.000 pr. 100 personer, der skal kunne indkvarteres i nogle dage i idrætshaller, inden de kan flyttes ud i mere permanente boliger.

På den **korte bane** – dvs. i denne planperiode fra 2022 til 2026 - forøges kompleksiteten med flere spektakulære højhusbyggerier, hvor containerstore batteriparker til oplag af klimavenlig energi bliver en del af bygningernes elforsyning. Under højhusene ses allerede nu parkeringskældre, som udstyres med fuldautomatiske parkeringsrobotter for optimal pladsudnyttelse. I parkeringsrobotterne skal der naturligvis kunne oplades el-biler forsvarligt, og generelt vil mulighederne for opladning af el- og hybridbiler blive markant udbygget i de fire ejerkommuner. Alene i Aarhus Kommune forventer man 40 % flere el-biler inden 2030. Østjyllands Brandvæsen har netop fået midler til etablering af et brandslukningskoncept til el- og hybridbiler, men det kan kun bemendes i de tilfælde, hvor brandfolkene ikke er kørt på andre opgaver.

Også jernbanenettet undergår store forandringer med elektrificering, som udbygges både på langs (fra Skanderborg mod Randers) og tværs (ny bane mellem Aarhus og Silkeborg) af Østjyllands Brandvæsens dækningsområde. I det grønne spor vil også flere tankanlæg til brint-biler udbygges.

Af øvrig infrastruktur vil motorvej E45 og hovedvej A26 udvides sammen med etableringen af en tredje ringvej syd om Aarhus fra Beder til Bering.

I denne planperiode bliver også Projekt Kongelunden med nyt stadion indviet. Og bosætningen fortsætter i fuld fart. Alene Skanderborg Kommunes anlægsbudget til syv nye daginstitutioner, to nye skoler og plejecentre m.v. runder 1,1 mia. i denne periode.

På den **lange bane** fra 2027-2031 indvies Marselistunnelen, som bliver en 1,9 km. lang tunnel under Marselis Boulevard i Aarhus. Tunnelen kommer til at løbe mellem Åhavevej og Aarhus Havn. Den bygger således videre på den gennemførte udvidelse af Åhavevej fra 2013. Tunnelen vil skabe en direkte adgangsvej mellem motorvejsnettet (E45) og Aarhus Havn. Projektet har til hensigt at understøtte en effektiv transport til Danmarks største erhvervshavn, hvilket kan bidrage til øget regional vækst og beskæftigelse i og omkring Aarhus. Etablering af Marselistunnelen vil også muliggøre byudvikling på det frigjorte areal omkring den nuværende Marselis Boulevard og derigennem understøtte, at Aarhus Kommune kan skabe plads til flere boligtilbud og aktiviteter mv. for byens borgere. Østjyllands Brandvæsen har ikke mulighed for at etablere et indsatskoncept eller et tunnelberedskab inden for den nuværende økonomiske ramme.

Foruden Marselistunnelens etablering, som er vedtaget, så vil der også ske afklaring af planerne for udvidelsen af Aarhus Havn. Her bliver der tale om en udvidelse, som efter politisk godkendelse, kommer til at pågå de næste mange årtier, men da vedtagelsen udestår, bliver havneudvidelsen ikke inddraget i denne analyse af brandvæsenets udviklingsbehov. Østjyllands Brandvæsen er i tæt dialog med ejerkommunernes byudviklings- og planafdelinger for løbende at kunne tilpasse beredskabets forebyggende og operative kapacitet til kommunernes udviklingshastighed. Men det er et faktum, at brandvæsenet ikke længere kan følge med kommunernes udvikling, hvilket uddybes yderligere nedenfor og i kapitel 3.

2.7 *Det opdaterede nationale risikobillede*

Beredskabsstyrelsen har i marts 2022 udgivet den tredje udgave af Nationalt Risikobillede. Heraf fremgår en opfordring til alle ministerier, styrelser, regioner, kommuner og beredskaber i Danmark om at vurdere indsatsmulighederne for håndtering af i alt 14 hændelsestyper.

Hændelsestyperne i det Nationale Risikobillede omfatter hedebølger og tørke, storme og orkaner, oversvømmelser fra havet, ekstremregn, højvirulente sygdomme, husdyrsygdomme, vand- og fødevarebårne sygdomme, nukleare ulykker, ulykker med kemiske stoffer, maritime ulykker, transportulykker, cyberhændelser, terrorhændelser og rumhændelser.

I forlængelse af krigen i Ukraine er der ydermere fra Beredskabsstyrelsen udsendt melding til alle landets kommuner om at "støve" beredskabsplaner af samt validere deres indhold.

Fra et krisestyringsperspektiv er ejerkommunerne og Østjyllands Brandvæsen rigtig godt rustet til at håndtere konsekvenserne af alle 14 hændelsestyper.

Det skyldes, at ejerkommunerne i løbet af 2020 har vedtaget **Politik for Fortsat Drift**, som rammesætter kommunernes arbejde med krisestyring, krisekommunikation og fortsat drift. I kølvandet på Politik for Fortsat Drift har Østjyllands Brandvæsen sammen med Beredskabsgrupperne i kommunerne udviklet og implementeret **Plan for Fortsat Drift** (Beredskabsplanen jf. Beredskabslovens § 25) og **Sundhedsberedskabsplanen** (jf. Sundhedslovens §210). Plan for Fortsat Drift er netop en generisk plan for krisestyring, som hurtigt kan forene mandat, økonomi, ressourcepersoner og kommunikation uanset hvilken hændelsestype eller hvilket scenarie, der måtte ramme kommunerne. Østjyllands Brandvæsen har i 2021 og 2022 gennemført træning i krisestyring for flere end 1.000 kommunale direktører, forvaltningschefer, afdelingschefer, ledere og nøglepersoner i de fire ejerkommuner. Det er således vurderingen, at der eksisterer et meget højt niveau af beredskabsparathed i alle fire ejerkommuner.

Langt mindre positivt ser det imidlertid ud, når man kigger på Østjyllands Brandvæsens muligheder for at varetage det sektoransvar som kommunalt redningsberedskab, der er pålagt selskabet. Østjyllands Brandvæsen har sektoransvar for håndtering af de akutte opgaver, som følgende hændelsestyper kan medføre:

- Hedebølge og tørke, der kan medføre store og langvarige mark- og naturbrande, hvilket fandt sted i 2018.
- Storme, orkaner, oversvømmelser fra havet og ekstremregn, der kan medføre større oversvømmelser med behov for evakuering, indkvartering, forplejning, opstilling af mobile dæmninger eller større pumpeopgaver, hvilket har fundet sted ved Alken Enge, Egaa Engsø, Brabrand søen, Odder Midtby, Hou Havn m.fl.

- Ulykker med kemiske stoffer – f.eks. ved en storbrand på Oliehavnen i Aarhus eller som vi så det i 2019 ved brand i kemikalier ombord på et skib i Aarhusbugten. Der kan også være tale om giftudslip fra industri, hvor udbredelsen af kemikalierne el. giftige dampe udløser behov for evakuering, indkvartering og forplejning m.v.
- Transportulykker, som vi jævnligt møder på f.eks. E45, men som kommer til at kræve særligt indsatsmateriel og specialuddannelse, når ulykkerne pludselig finder sted i midten af Marselistunnelen, hvor fremkommeligheden kan være særdeles vanskelig i tilfælde af ulykker.
- Optøjer/uroligheder, som Sverige oplevede det i påsken 2022 eller terrorhandling, der kan medføre behov for indsættelse af redningsmandskab i et usikkert miljø sammen med politiet med henblik på slukning af bilbrande, frigørelse af fastklemte i bygninger med fare for sammenstyrtning eller under en lastbil, der kører ned igennem en fyldt gågade.

I de ovenstående hændelsestyper vil Østjyllands Brandvæsen *kun i stærkt begrænset omfang eller slet ikke* kunne løfte de omfattende, akutte opgaver, som de forventes løst af et beredskab, der dækker landets andenstørste by med tilhørende stort og vigtigt opland. Det skyldes bl.a. nedenstående forhold:

- Østjyllands Brandvæsen har i dag begrænset tankvognskapacitet, som kun vanskeligt kan fjernes fra de bymiljøer, de primært er tiltænkt at være i beredskab til. Samtidig har vi i dag ikke materiel til at foretage ansugning fra åben vandforsyning. Det betyder, at der er risiko for, at vi må bruge uoverskuelige mængder drikkevand fra vandværkernes ledningsnet for at kunne håndtere omfattende naturbrande. Endelig råder vi ikke over et droneberedskab, som kan sikre livestreaming af brandens geografiske udbredelse til brug for indsatsledelsen. En teknik, der var særdeles vigtig ved branden hos HMF i Galten i oktober 2021 (se forsidebillede).
- Østjyllands Brandvæsen råder i dag ikke over mobildæmninger, der kan udlægges til beskyttelse af kritisk infrastruktur som f.eks. rensningsanlæg, transformatorstationer, pumpestationer m.v. Ved oversvømmelser stilles i dag kun sandsække til rådighed, som den enkelte grundejerforening kan hente på nærmeste brandstation og selv fylde med sand til udlægning. I tilfælde af store oversvømmelser, der truer kritisk infrastruktur, vil vi være nødsaget til at rekvirere det statslige overbygningsberedskab fra Beredskabs-

styrelsen i Herning. Dette vil dog alene kunne ske under forudsætning af, at deres materiel ikke er indsat andre steder i Region Midtjylland.

- Østjyllands Brandvæsen råder kun over et nedslidt kemikalieberedskab, som udskiftes i løbet af 2022/2023. Efter opgraderingen af beredskabet omfatter dette fortsat kun indsatsmuligheder for et meget begrænset antal brandfolk i et giftigt miljø i kort tid.
- Udfordringerne med den manglende kapacitet til evakuering, indkvartering og forplejning er omtalt tidligere ovenfor.
- Østjyllands Brandvæsen har behov for at opbygge materiel og gennemføre uddannelse af og øvelser for det brandmandskab, som skal kunne indsættes ved ulykker i den kommende Marselistunnel. Et sådant beredskab findes ikke i dag. Ydermere skal beredskabet kunne indsættes både fra "Havnesiden" og fra Åhavevej. Det vil kræve en opgradering af antallet af brandfolk og justering af brandfolkenes placering i byen.
- Østjyllands Brandvæsen har i dag ikke udstyr eller uddannet mandskab, der kan indsættes ved uroligheder/terrorhændelser sammen med politistyrker i et usikkert indsatsmiljø, f.eks. ved hændelser, hvor der pågår skydning eller hvor en eller flere gerningsmænd endnu ikke er uskadeliggjort. Alle brandfolk i Østjyllands Brandvæsen er på vores eget initiativ uddannet til håndtering af hændelser med massetilskadekomst, men det er under forudsætning af, at politiet har nedkæmpet alle gerningsmænd. I Hovedstaden og i en lang række andre lande har brandvæsenet specialuddannede brandfolk, som kan indsættes bagved politistyrkerne og dels hjælpe med livreddende behandling og evakuering af tilskadekomne eller som kan indsættes under politibeskyttelse til frigørelse af fastklemte personer under sammenstyrtede bygninger eller køretøjer.

2.8 *Det biologiske trusselsbillede*

Til brug for denne udviklingsplan er foruden Beredskabsstyrelsens Nationale Risikobillede også gennemgået en række andre baggrundsmaterialer for at give Bestyrelsen et overblik over de risici og trusler, som Østjyllands Brandvæsen skal geares til at håndtere de kommende år.

Center for Biosikring og Bioberedskab udgav i 2020 "Det biologiske trusselsbillede", som omhandler militariseringen af bioteknologi samt mulighederne for bioterrorisme og biokriminalitet. Heraf fremgår det, at stormagter i disse år forsker i de militære anvendelsesmuligheder af bioteknologi. Covid-19 pandemien demonstrerede, hvor sårbar menneskeheden er i forhold til infektionssygdomme. Denne trussel vil også være der, hvis ondsindede personer skulle slippe en smitsom infektionssygdom løs. Enkeltpersoner, som er tilhængere af Islamisk Stat har flere gange forsøgt at gennemføre bio-terrorangreb i de senere år, men er ikke lykkedes hermed, oplyser Center for Biosikring og Bioberedskab.

I tilfælde af angreb eller ulykker med biologisk materiale kan Østjyllands Brandvæsen bliver indsat med vores CBRN-beredskab, som står for kemisk, biologisk, radiologisk og nukleart beredskab. Vores indsatsmuligheder er stærkt begrænsede, men vi har allerede nu flere gange årligt udrykninger til automatiske brandalarmer på Aarhus Universitet, som har sikrede laboratorier og dyrehold med forsøgsdyr, der kræver særlig indsatstaktik, hvis der opstår brand. Eksempelvis må ingen dyr undslippe i live fra sådan en hændelse. Østjyllands Brandvæsens CBRN-beredskab opgraderes i 2022/2023.

2.9 Cybertruslen

Center for Cybersikkerhed under Forsvarets Efterretningstjeneste advarer i deres trusselsvurdering fra 2021 om, at truslen fra cyberkriminalitet er meget høj. Alle danske myndigheder, virksomheder og borgere er udsat for en vedvarende og aktiv trussel fra cyber-kriminelle. Ligeledes er truslen for cyber-spionage vurderet til at være meget høj. Center for Cybersikkerhed vurderer, at fremmede stater kan og vil forsøge at stjæle værdifuld information fra Danmark. Østjyllands Brandvæsen er særlig sårbar over for cyber-angreb på vores datacentre, som drifter vores servermiljø til Vagtcentralen. Et angreb på brandvæsenets netværk kan i værste fald medføre, at vi ikke vil kunne modtage alarmer fra 112 eller fra automatiske brandalarmeringsanlæg, og at vi ikke vil kunne udsende brandkøretøjer på udrykningsopgaver.

Østjyllands Brandvæsens radiokommunikation sker udelukkende på SINE Sikkerhedsnettet i Danmark, som er et statsligt drevet og lukket net forbeholdt myndighedernes radiokommunikation. Staten sender SINE-nettet i udbud om kort tid. Hvis SINE-nettet er nede pga. cyber-angreb ophører al radiokommunikation mellem myndighederne i Danmark uden varsel. Østjyllands Brandvæsen er særligt sårbar i forhold til de få IT-medarbejdere, som vi har økonomi

til at ansætte. IT-afdelingen består i dag af to netværksspecialister og en tekniker på halvtid i flexjob.

2.10 Terrortruslen

Center for Terroranalyse under Politiets Efterretningstjeneste vurderer i den seneste trusselsvurdering fra 29. marts 2022, at terrortruslen mod Danmark fortsat er alvorlig, hvilket er det næsthøjeste niveau.

Med alvorlig menes, at der er en erkendt trussel med kapacitet, hensigt og planlægning. Det mest sandsynlige højreekstremistiske terrorangreb i Danmark er et angreb udført af en soloterrorist eller en mindre gruppe. Det mest sandsynlige våben ved et terrorangreb i Danmark er stikvåben, lette skydevåben som jagtrifler, haglgevær og pistoler. Andre mulige våben inkluderer ildspåsættelse, hjemmelavede bomber og køretøjer.

Terrorhændelser er selvfølgelig Politiets ansvar. Men Østjyllands Brandvæsen vil blive tilkaldt til redningsopgaver med fastklemte, beskadigede bygninger eller på melding om brand og CBRN-relateret indhold. Ligeledes vil Østjyllands Brandvæsen blive tilkaldt med båd til indsatser på vand/havne/søer eller øer i slukningsområdet, som man så det på Utoya. Østjylland indeholder både symbolmål, som rummer mange mennesker, der kan rammes på én gang og farlig industri, som kan medføre meget alvorlige konsekvenser for en stor bydel, hvis de udsættes for eksplosiver. Østjyllands Brandvæsen har ikke udstyr, uddannelser eller øvelser der muliggør assistance til en politimæssig indsats ved uroligheder eller ved en terrorhændelse. Brandbilerne bliver holdende på sikker afstand af hændelsen, indtil politiet kan garantere for brandfolkernes sikkerhed. Det kan få fatale konsekvenser for rigtig mange tilskadekomne, som man eksempelvis så det ved terrorangrebet på Ariana Grande koncerten i Manchester tilbage i 2017. Her ankom brandvæsenet først 2 timer efter bombesprængningen.

2.11 Strukturel udfordring #1: Akut manglende personaleressourcer

Østjyllands Brandvæsen arbejder med tre grundlæggende strukturelle, organisatoriske udfordringer, som skal løses i den nærmeste fremtid. Det drejer sig om akut, manglende personaleressourcer, behov for generationsskifte i fuldtidsstyrken og generelt i organisationen samt rekrutteringsudfordringer i deltidsstyrken.

Østjyllands Brandvæsen har igennem en lang periode før 2019 foretaget en række effektiviseringer, som har medført, at en del årsværk er blevet nedlagt. Dette gælder særligt i Sekretariatet, hvor to hele årsværk er sparet væk. I IT-afdelingen er stillingen som IT-chef netop nedlagt med ønske om at ansætte endnu en specialist i stedet. Den nuværende økonomiske situation i Østjyllands Brandvæsen tillader desværre bare ikke, at en stilling slås op. I Vagtcentralen er behovet for teknisk-administrativ support vokset markant de senere år som en naturlig følge af den professionalisering, som flytningen af Vagtcentralen fra Ny Munkegade til Bautavej har afstedkommet. Endelig er mulighederne for at gennemføre samtlige, lovpligtige brandsyn blevet markant forringet som følge af lovændringer, der medfører et kraftigt forøget tidsforbrug på de enkelte brandsyn. Alt i alt mangler der akut økonomi til fire stillinger i Østjyllands Brandvæsens Sekretariat, IT-afdeling, Vagtcentral og brandforebyggelse.

2.12 Strukturel udfordring #2: Stort generationsskifte på vej

I dag er gennemsnitsalderen 48 år i Østjyllands Brandvæsens Beredskabsafdeling fordelt på 16 viceberedskabsmestre (VBM) og 64 beredskabsassistenter. Et stort antal beredskabsassistenter - knap 25 - når pensionsalderen inden for de kommende syv år. Da beredskabsassistenternes faglighed må tillæres ved sidemandsoplæring, så er det afgørende vigtigt, at der snarest igangsættes en rekrutteringsindsats til stillinger i fuldtidsstyrken. Desværre er der pt. ikke økonomi til at ansætte beredskabsassistenter i stillinger før nuværende ansatte stopper. Det gør sidemandsoplæring vanskeligt.

I forbindelse med generationsskiftet i fuldtidsstyrken skal vi sikre, at vi bliver en attraktiv arbejdsplads for de befolkningsgrupper, som næsten ikke er repræsenteret i brandvæsenet i dag. Vi har alt for få kvinder ansat. Vi har alt for få mennesker ansat med en anden etnisk oprindelse end dansk. Vi har alt for få mennesker ansat i flexjob. Lige nu snyder vi ganske enkelt os selv for den råstyrke, synergi og gevinst, der tilflyder mangfoldige arbejdspladser. Mangfoldighed i organisationen har ledelsens fulde opmærksomhed, ligesom mangfoldighed er et erklæret strategisk mål i Østjyllands Brandvæsen.

2.13 Strukturel udfordring #3: Alvorlig rekrutteringsudfordring på deltidsstationer

Det er alment anerkendt, at de danske brandvæsener rigtig mange steder har særdeles vanskeligt ved at tiltrække og fastholde deltidsbrandfolk. I Østjyllands Brandvæsen er ansvaret for rekruttering placeret hos Tre-enigheden på hver brandstation, som er selvledende.

Tre-enighederne udgøres af en stationskoordinator, en tillidsrepræsentant og en arbejdsmiljørepræsentant. De tre kan træffe beslutninger, når de er enige. Deraf navnet "Tre-enigheden".

Tre-enigheden har driftsansvaret for deres egen brandstation, og de er alle valgt af deres kolleger på stationen. Det giver enormt stort ejerskab på hver enkelt station og frigør lederressourcer til andre opgaver.

Rekruttering af personale til deltidsstationer vanskeliggøres af, at rigtig mange mennesker enten ikke bor eller arbejder i nærheden af brandstationen. De skal kunne være fremme på stationen, iklæde sig branddragt og rykke ud inden for fem minutter.

I det tidsrum, hvor folk er hjemme – typisk mellem kl. 18-06 – har vi mange brandfolk til rådighed, men mellem 06-18 er de på arbejde langt fra brandstationen, og det kan mange steder være kritisk for opretholdelsen af beredskabet. Samtidig er der også et stort tidsforbrug forbundet med brandfolkenes grund- og funktionsuddannelse, ligesom vedligeholdelsesuddannelse og øvelser lægger beslag på mange aftener og weekender for deltidsansatte brandfolk.

Enkelte brandstationer nærmer sig allerede nu en smertegrænse for, hvor mange øvelsesaftener og udrykninger de kan gabe over i forhold til den belastning, som deres fravær fra hovedbeskæftigelsen og familien medfører, når de kører til brand eller tager på uddannelse.

I de kommende år skal der arbejdes intensivt på deltidsstationerne for at fastholde nuværende og tiltrække nye brandfolk. Der kan på sigt ske ændringer i beredskabsformen, så eksempelvis en centralt placeret deltidsstation omdannes til en døgnbemandet brandstation med fastansatte, der så kan køre assistance til de øvrige stationer, hvor det kan knibe med bemanningen.

2.14 Østjyllands Brandvæsens økonomiske udfordringer

Østjyllands Brandvæsens økonomiske struktur er uhensigtsmæssigt opbygget i dag. Brandvæsenet modtager betaling fra ejerkommunerne for at løse de forebyggende, afhjælpende og koordinerende opgaver, som er overdraget til selskabet jf. vedtægterne. Endvidere tjenes penge på sideordnede aktiviteter, som udføres for ejerkommunerne. Betalingen til brandvæsenet er baseret på budgettallene for 2015, der ligger til grund for en fordelingsnøgle af driftsudgifterne. Betalingen til brandvæsenet P/L-reguleres én gang årligt.

Pr. 1. januar 2023 træder en ny driftsfordelingsnøgle i kraft, som medfører, at Aarhus, Skanderborg, Odder og Samsø Kommuner fremover betaler henholdsvis 78 %, 14 %, 4 % og 4 % af driftsomkostningerne. Dog fastholdes Aarhus Kommunes numeriske bidrag på 2020-niveau (+ P/L-fremskrivning), så længe det politisk fastsatte serviceniveau forbliver uændret. Det medfører, at Østjyllands Brandvæsens driftsbudget reduceres med kr. 1,7 mio. med virkning fra 1. januar 2023. Besparelserne var realistiske på tidspunktet for driftsfordelingsnøglen vedtagelse, men i slutningen af 2020 og 2021 er en række indtægter fra brandvæsenets sideordnede aktiviteter, som udføres for ejerkommunerne, ophørt. Det medfører en økonomisk ubalance i brandvæsenets økonomi.

Når brandvæsenets økonomiske struktur er uhensigtsmæssig opbygget, så skyldes det, at brandvæsenet er afhængigt af indtægter fra de sideordnede aktiviteter for at kunne opretholde de myndigheds- og beredskabsmæssige opgaver, som er overdraget til selskabet. Med andre ord, så kan bortfald af indtægter fra sideordnede aktiviteter gøre det umuligt at opretholde de beredskabsmæssige funktioner, som brandvæsenet er politisk forpligtet til.

Som et eksempel kan nævnes gebyrer fra blinde alarmer (udrykning til alarmer udløst af madlavning eller støv fra håndværkere) fra automatiske brandalarmeringsanlæg. Østjyllands Brandvæsen er jf. Plan for Østjyllands Brandvæsen (dimensioneringsplanen) forpligtet til at arbejde for en reduktion i antallet af blinde alarmer, men hvis alarmerne reduceres i antal, så mister brandvæsenet indtægter. Østjyllands Brandvæsen har således intet incitament til at reducere i antallet af blinde alarmer. I dag udgør indtægterne fra de blinde alarmer godt kr. 7 mio. årligt.

Det er Beredskabsdirektørens anbefaling, at Østjyllands Brandvæsens økonomiske struktur snarest ændres, således at ejerkommunerne ved årets start betaler det beløb, som de myndigheds- og beredskabsmæssige opgaver rent faktisk koster. Har brandvæsenet derudover overskud fra sideordnede aktiviteter, så kan disse midler tilbagebetales til ejerkommunerne ved årets udgang eller bidrage til reduktion i det efterfølgende års "kontingent".

Konkret har en nedgang i indtægterne fra sideordnede aktiviteter medført, at Østjyllands Brandvæsens budget for overslagsårene ikke hænger sammen. Bl.a. er dækningsbidraget fra aftalen med Aarhus Kommunes Magistratsafdeling for Sundhed og Omsorg vedr. montering af

Phoniro-dørlåse hos sårbare borgere reduceret med kr. 1 mio. årligt fra 1.1.2021, for at opgaverne kunne bevares i brandvæsenet.

Ydermere har der fra 1.1.21 været en nedgang i indtægten fra aftalerne med ejerkommunernes ældre-, social- og bygningsafdelinger, hvor Østjyllands Brandvæsen tidligere har udført udvidede brandgennemgange af kommunale bygninger. I takt med at bygningsmassen er gennemgået har kommunerne ønsket at tilpasse deres timeforbrug hos Østjyllands Brandvæsen. Dette har medført en indtægtsnedgang på ca. kr. 0,5-1 mio. årligt.

Som følge af den lovpligtige tilpasning af opkrævningen fra udrykninger til blinde alarmer udløst af brandtryk samt den lovpligtige tilpasning af gebyret på blinde alarmer til det faktiske omkostningsniveau, ses også en nedgang i indtægten fra ABA-alarmer i størrelsesordenen kr. 0,5 mio. fra 1.1.2022.

Som en naturlig følge af indtægtsnedgangen anført ovenfor, så burde en del af udgifterne have været reduceret tilsvarende i form af personalereduktioner. Beredskabsdirektøren har imidlertid ikke eksekveret på dette, da montørerne på Phoniro-låsene løser en lang række drifts- og vedligeholdelsesopgaver på Østjyllands Brandvæsens bygninger ud over deres opgaver med dørlåsene. Bl.a. er det montørerne i Driftsafdelingen, som har istandsat store dele af garageanlægget og opholdsfaciliteterne i Frivillighedens nye lokaler på Bautavej.

Montørerne indgår også i den løbende indvendige bygningsvedligeholdelse på alle brandstationer i Østjyllands Brandvæsen. Til trods for indtægtsnedgangen har Beredskabsdirektøren valgt at fastholde alle medarbejdere i Driftsafdelingen for at bevare den stærke synergi afdelingerne imellem og for at sikre uafhængighed af eksterne håndværkere i en periode med en overophedet byggebranche og stor mangel på håndværkere.

Som en naturlig følge af indtægtsnedgangen fra de udvidede brandgennemgange i ejerkommunerne, så burde også antallet af beredskabsinspektører, som udfører disse og øvrige brandsyn, være tilsvarende reduceret. Beredskabsdirektøren har ikke eksekveret på sådanne personalereduktioner, da lovgrundlaget for brandsyn har ændret sig markant fra 1.1.22.

Lovændringerne på brandsynsområdet medfører risiko for et forhøjet timeforbrug på det enkelte brandsyn. Det betyder, at Østjyllands Brandvæsen for at overholde det politisk fastsatte serviceniveau om at udføre 100 % af de lovpligtige brandsyn, ikke kan undvære beredskabsinspektører til at udføre dette vigtige, forebyggende arbejde. Konkret er det vurderingen, at der lige nu mangler ét helt årsværk alene for at komme i mål med brandsynene i 2022.

Allerede fra 2023 mangler Østjyllands Brandvæsen kr. 1,2 mio. for at få driftsbudgettet til at hænge sammen. Derudover ses også en markant stigning i udgifterne til brændstof på 63 % i 2022 og til vedligehold af køretøjer pga. voldsomme pristigninger i markedet. Konkret er Østjyllands Brandvæsen køretøjspulje underfinansieret med ca. 0,6 mio. årligt.

2.15 Klimaudfordringen og brandvæsenets kulsorte værdikæde

Østjyllands Brandvæsens værdikæde er kulsort. Værdikæden er de aktiviteter, som gør os i stand til at redde menneskeliv, slukke brand, beskytte værdier m.v. Værdikæden er kortlagt og tager for fuldtidsstyrkens vedkommende sit udgangspunkt på vores brandstationer, hvor brandfolkene arbejder i ventetiden på udrykningerne. Arbejdet foregår i nedslidte og klima-uevenlige bygninger. Når alarmen lyder, kører vi i tonstunge dieselslugende køretøjer ud til skadestedet. Her hælder vi drikkevand på, når det brænder... eller endnu værre... anvender skum (dog uden flour) til slukningen.

Når vi kører hjem igen, så efterlader vi det kulsorte slukningsvand på skadestedet. Og når vi er hjemme, tager vi hul på øvelser og uddannelse på en fuldstændig nedslidt brandskole, som på alle tænkelige parametre gør brandvæsenets til den helt store klima-synder.

Med massive investeringer er bygningsmassen i brandvæsenet under opdatering. Der er etableret nyistandsat hovedlokalitet til Administration, Vagtcentral, Indsatsleder Nord, Frivilligenhed, Uddannelsesafdeling og Driftsafdeling. Fra 2024 suppleres hovedlokaliteten med en helt ny og klimavenlig brandskole.

Der er i oktober 2021 etableret en helt ny brandstation i Lisbjerg, som dækker hele den nordlige del af Aarhus Kommune. Fra januar 2024 står en tilsvarende station klar i Højbjerg til dækning af den sydlige del af Aarhus Kommune samt med kapacitetsopbygning til Odder og Skanderborg.

Stationen i City er til gengæld nedslidt. Den er utæt og på alle måder utidssvarende. Den er ydermere klemmt inde mellem to folkeskoler med cyklende skolebørn i et af byens mest trafikbelastede kvarterer og den er for lille til de aktiviteter, der skal udføres fra stationen i fremtiden.

På Aarhus Havn ligger samtidig vores ubemandede brandstation. Den rummer alt vores materiel til havneberedskabet, men skal rømmes inden for få år, da den nuværende bygning ligger i vejen for den kommende Marselistunnel.

Der er derfor brug for at opføre en ny station til erstatning for Station City i Ny Munkegade. Stationen bør placeres på Sydhavnen, hvor vi kan samtænke midtbyens brandberedskab, havneberedskabet, dykkerberedskabet, båd-beredskabet, brand-om-bord-på-skibe-til-søs-beredskabet med den ene del af Marselistunnel-beredskabet på én og samme matrikel. Det vil frigøre den ikoniske brandstation i Ny Munkegade til andre formål for Aarhus Kommune eller til eksterne udviklere.

Samtidig med flytningen af midtbyens beredskab fra Ny Munkegade til Sydhavnen bliver der behov for at etablere en bedre beredskabsdækning af Aarhus Vest. Her vil etablering af den fjerde fuldtids brandstation i ombyggede rammer på Bautavej give den optimale og fremtidssikrede dækning af Aarhus Kommune.

Stationerne i Ry, Galten (Falck), Odder og Skanderborg er bygningsmæssigt velfungerende. Hørning stationen er placeret i en lejet ramme som på sigt kræver opgradering.

Men opgradering af bygningsmassen kan ikke stå alene i arbejdet med den grønne omstilling af beredskabet. Udskiftning af dieselskøretøjer til hybrid-brandbiler er en dyr, men absolut nødvendig investering.

Etablering af et beredskab, som kan opsamle beskidt slukningsvand bliver nødvendigt. Etablering af en slangegruppe, så vi kan suge vand fra åben vandforsyning (søer m.v.) bliver obligatorisk til alle storbrande, så beredskabet ikke unødigt anvender drikkevand fra vandværkernes forsyningsnet. Vi kommer de næste mange år til at arbejde intensivt med at skabe et klimavenligt beredskab.

3. Østjyllands Brandvæsens nuværende kapacitetsudfordringer

3.1 Manglende operativ kapacitet

Østjyllands Brandvæsens forebyggende, afhjælpende og koordinerende opgaver er beskrevet i **Plan for Østjyllands Brandvæsen 2022-2026**. Af planen fremgår det, at Østjyllands Brandvæsen i dag kan levere et forsvarligt beredskab, som er dimensioneret efter ejerkommunernes nuværende risikoprofil (2021). Det fremgår også af planen, at kommunernes risikoprofil er dynamisk og det forudsættes i lovgrundlaget bag dimensioneringsplanen, at beredskabet løbende skal tilpasses risikoprofilen. Den nuværende dimensionering vil ikke forsvarligt kunne videreføres efter 2026, hvorfor denne udviklingsplan skal betragtes som et forsøg på at udvise rettidig omhu.

Østjyllands Brandvæsens afhjælpende opgaver løses med brandvæsenets operative kapaciteter.

Østjyllands Brandvæsen vurderer her medio 2022, at man i den nuværende og den kommende dimensioneringsperiode frem til 2029 har tilstrækkelig operativ kapacitet i Samsø og Odder Kommuner. En Kattegatbro vil selvsagt påkræve fornyet operativ analyse af kapaciteterne i de to kommuner, men den er næppe realiseret inden for de kommende 10-15 år.

Østjyllands Brandvæsen vurderer, at den operative kapacitet i Skanderborg Kommune i denne og den kommende planperiode frem mod 2029 bør følges meget tæt, idet antallet af udrykninger dels presser den nuværende deltidsstation i Skanderborg og fordi antallet af udrykninger i dagtimerne, hvor mere end én brandstation må aktiveres pga. mandskabsmangel, allerede nu er stigende. Samtidig indeholder station Skanderborg mange brand- og redningsspecialer (drejestige, båd, redningsvogn, højderedning), hvilket forudsætter rigtig mange timers grunduddannelse og vedligeholdelsesuddannelse hen over året. Stationen i Skanderborg kunne på sigt være et bud på den centralt placerede deltidsstation, som omdannes til en fuldtidsbemandet døgnstation, der så kan levere assistance til Galten, Ry, Hørning og Odder, i de situationer, hvor deltidsbemandingen på de stationer, kommer under yderligere pres. Hvis en sådan løsning kommer på tale, vil de nuværende deltidsbrandfolk kunne tilbydes ansættelse som fuldtidsbrandfolk, så der bevares forankring og lokalkendskab.

Østjyllands Brandvæsen vurderer, at Aarhus Kommunes risikoprofil frem mod 2031 undergår så markante forandringer, at en stor opgradering af beredskabet i Aarhus bliver nødvendigt – og nødvendigt længe før 2031 vel at mærke.

Brandvæsenets operative kapaciteter i Aarhus Kommune er nemlig allerede i dag under pres og i den nuværende planperiode – frem mod 2026 – vil det nuværende beredskabsniveau ikke være tilstrækkeligt til at modsvare opgavernes art, kompleksitet og omfang.

Nedenfor uddybes de udrykningsrelaterede opgaver, som Østjyllands Brandvæsen allerede i dag mangler mandskab og/eller materiel til at løse. Det drejer sig om følgende:

- Manglende mandskab i fuldtidsstyrken på station Aarhus Nord, så alle tre fuldtidsstationer i Aarhus er ens bemandede. Dvs. 1 holdleder og 5 brandfolk på vagt døgnet rundt på alle tre stationer. I Aarhus er der i dag i alt 16 brandfolk på vagt til 352.751 indbyggere. Det svarer til en ratio på ca. 1:22.000. Til sammenligning er der i København 77 brandfolk på døgnvagt til 936.814 indbyggere. Det svarer til en ratio på ca 1:12.000. Tilbage i 2002 var det et lovkrav, at man dimensionerede det kommunale brandvæsen med ét fuldtids slukningstog (1+7) på døgnvagt pr. 100.000 indbyggere. I Østjyllands Brandvæsen har vi i dag 2½ slukningstog (dog kun 1+5) til 352.000 indbyggere. Det er bekymrende. Et løft af station Aarhus Nord vil betyde, at Aarhus fremover går fra 16 brandfolk på døgnvagt til 18. Det vil ændre ratioen fra 1:22.000 til 1:19.600 (hvilket stadig er betænkeligt få brandfolk – se næste afsnit).
- Manglende mandskab på alle tre døgnstationer til betjening af specialmateriel. Med minimumsbemanningen 1+5 kan en døgnstation som udgangspunkt kun betjene 2 køretøjer. Dvs. at når en brandstation er kørt med autosprøjte og drejestige, så skal yderligere ressourcer komme fra andre stationer. Det er imidlertid problematisk fordi specialerne af pladshensyn må deles ud på flere stationer. Et eksempel: Hvis station Aarhus Syd er kørt med sprøjte og drejestige, så skal tankvognen komme fra en anden station. Og kommer der et udkald til redningsvognen samtidigt, som fremover skal placeres på Aarhus Syd, så er der intet personale til at bemane den. Den optimale beredskabsdækning opnås derfor først, når alle fuldtidsstationer er opgraderet til 8

brandfolk i alt døgnet rundt. Yderligere 6 brandfolk (fra 18 til 24) på døgnvagt vil forbedre ratioen fra 1:19.600 til 1:14.700.

- Manglende brandberedskab i Aarhus Vest i dag. Med etableringen af Marselistunnellen, bliver det nødvendigt at kunne indsætte mandskab og materiel på ulykker i tunnelen fra både Åhavevej og havne-siden. Åbning af en fjerde døgndækkende brandstation på Bautavej i Aarhus vil betyde, at vi dels optimerer beredskabsdækningen i Aarhus V, dels får vi etableret et effektivt beredskab til indsættelse i Marselistunnelen og dels får vi løst opgaven med drift og vedligehold af den nye brandskole, som vil blive omdrejningspunktet for mandskabets daglige driftsopgaver imellem udrykningerne.

Endelig vil en fjerde døgstation med en holdleder og syv brandfolk bringe det aarhusianske beredskab på omgangshøjde med hovedstaden. Ratioen af fuldtidsansatte brandfolk vil herefter udgøre 1:11.000 i Østjyllands Brandvæsen.

- Manglende materiel og indsatskoncept til håndtering af brande i el- og hybridbiler (løses delvist i løbet af andet kvartal 2022 med bevilling fra Aarhus Kommune), men kan alene bemandes, når station Aarhus Nord ikke er kørt til andre opgaver.
- Ikke opdateret CBRN-beredskab (løses delvist i løbet af 2022-23), men kan alene bemandes, når stationen ikke er kørt til andre opgaver.
- Manglende droneberedskab til understøttelse af indsatsledelsen på større indsatser. Et sådan findes ikke i dag i Østjyllands Brandvæsen.
- Manglende mandskab, uddannelse, øvelser og materiel til klima-relaterede hændelser.
- Manglende mandskab, uddannelse, øvelser og materiel til uroligheder og terror-relaterede hændelser.
- Manglende slangegruppe til etablering af vandforsyning fra åbent vand, så der af hensyn til klimaet kan bruges vand fra å eller sø i stedet for drikkevand fra brandhanerne til brandslukning på større indsatser.

- Manglende indsatskoncept og udstyr til håndtering af brand i container-store batterisystemer (BESS) til oplagring af vedvarende energi i større boligbyggerier og virksomheder.
- Manglende indsatskoncept samt manglende mandskab, uddannelse, øvelser og materiel til håndtering af brand og redningsopgaver i forbindelse med opførelsen og den efterfølgende drift af Marselistunnelen.
- Manglende brandstation på Aarhus Havn om kort tid. I dag har Østjyllands Brandvæsen en ubemandet brandstation på Sumatravej i Aarhus. Denne station skal flyttes til en anden lokalitet inden for få år, da den ligger i vejen for den kommende Marselistunnel.
- Manglende økonomi til Østjyllands Brandvæsens bidrag til etablering af den nye, klimavenlige brandskole på Bautavej. I alt mangler der kr. 8,7 mio. for at bringe Østjyllands Brandvæsen i drift med brandskolen.

3.2 Manglende analytisk kapacitet og AC-understøttelse

Foruden den manglende operative kapacitet, så er der i forbindelse med vedtagelsen af den nye driftsfordelingsnøgle imellem ejerkommunerne foretaget en række stillingsnedlæggelser for at få økonomien til at hænge sammen. Bl.a. er to AC-stillinger, 2 afdelingschefstillinger, 2 teamledere og 8 andre ledelses- eller administrative stillinger nedlagt for at sikre tilstrækkelig økonomi til ansættelse af flere brandfolk og vagtcentralmedarbejdere.

Fraværet af AC-arbejdskraft betyder, at Østjyllands Brandvæsen kun har meget begrænset analysekapacitet. Det betyder også, at Beredskabsdirektøren varetager alle AC-opgaver – kun hjulpet af vores controller på økonomi- og likviditetsstyring samt årsregnskabsaflæggelse. Beredskabsdirektøren varetager bestyrelsesbetjening, udarbejdelse af sagsfremstillinger, opgaver med beredskabsplanlægning og krisestyring for ejerkommunerne, opgaver med dimensionering foruden de ledelsesopgaver som naturligt følger med i en organisation med 400 medarbejdere.

3.3 Manglende administrativ-, IT-, Vagtcentral- og forebyggelseskapacitet

Som anført ovenfor så har nedskæringer i perioden fra 2016 og frem sammen med den nuværende udfordring med reduktion i indtægter fra sideordnede aktiviteter medført, at Østjyllands Brand-

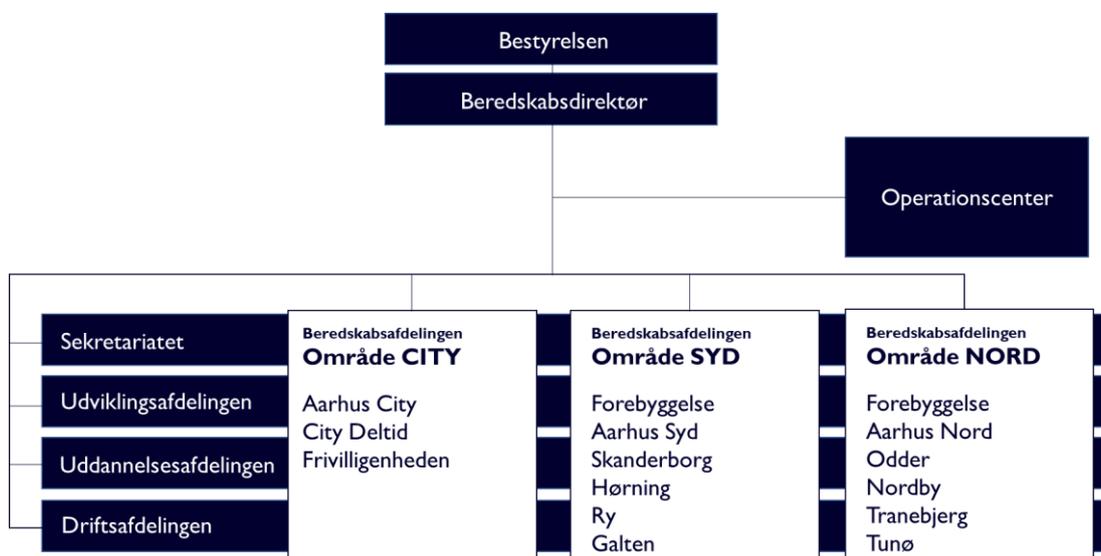
væsens arbejdsmiljø i Sekretariat, Vagtcentral, IT-afdeling og blandt vores brandforebyggere er under voldsomt pres.

Alt i alt mangler der akut økonomi til i alt fire stillinger i Østjyllands Brandvæsens Sekretariat, IT-afdeling, Vagtcentral og til brandforebyggelse.

3.4 Manglende ledelsesmæssig kapacitet

Østjyllands Brandvæsen har i dag to teamlederstillinger, som ikke må besættes, da der ikke er økonomi hertil. Det drejer sig om teamlederstillingerne for Uddannelsesafdelingen, som varetages af en konstitueret teamleder og for Udviklingsafdelingen, hvor medarbejderne refererer direkte til Beredskabsdirektøren.

Østjyllands Brandvæsens ledelse varetages i dag af Beredskabsdirektøren sammen med 7 teamledere. Flest mulige enheder er selvledende.

Figur 4 Brandvæsenets organisation - baseret på flad struktur, gensidig afhængighed mellem afdelingerne og mest mulig selvledelse.

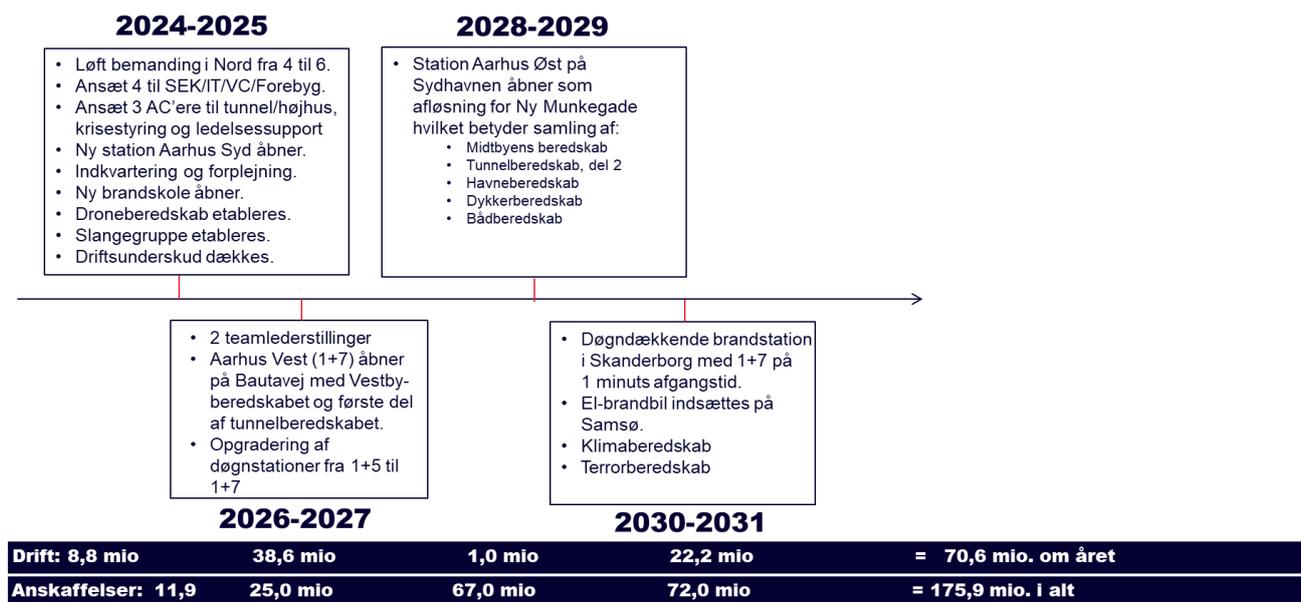
4. Helhedsplanen

4.1 Behov for markant løft af Østjyllands Brandvæsens samlede kapacitet

Opgradering af Østjyllands Brandvæsens administrative, operative, forebyggende, analytiske og ledelsesmæssige kapacitet er nødvendigt for at imødegå den markante udvikling i ejerkommunernes risikoprofil, det nye trusselsbillede og de anførte strukturelle, organisatoriske, økonomiske og klimamæssige udfordringer.

Der foreslås en trappemodel for kapacitetsløft over en periode på 7 år fra 2024-2031:

Strategisk helhedsplan for Østjyllands Brandvæsen 2024-2031

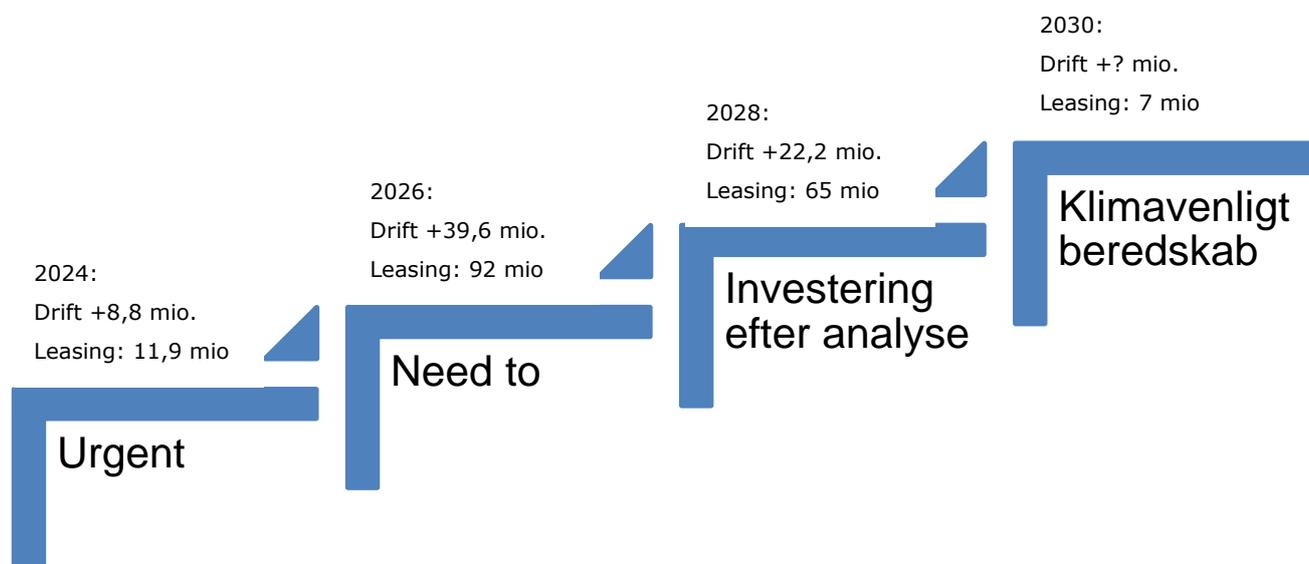

Kapacitetsløftet består både af et løft i driftsmidler fra ejerkommunerne og af anskaffelse af bygninger, materiel og køretøjer (engangsbeløb) via KommuneLeasing. Tilbagebetaling (leasingydelse) er medtaget nedenfor under Drift. Det følger af aftalen bag den nye fordelingsnøgle fra 1.1.23, at driftsudgifter og ekstraordinære omkostninger (f.eks. til storbrande eller PFOS-renselanlæg) skal håndteres efter driftsfordelingsnøglen, som hedder Aarhus 78 %, Skanderborg 14 %, Odder 4 % og Samsø 4 %.

Indledningsvist gøres dog opmærksom på den nuværende økonomiske udfordring for Østjyllands Brandvæsen, som konkret betyder, at budget for overslagsårene er underfinansieret med kr. 1,229 mio. årligt.

Østjyllands Brandvæsen skal derfor enten tilføres kr. 1,229 mio. om året med virkning fra 1.1.2023 eller fortsætte driften med budgetunderskud i en periode til en ny økonomisk ramme kan vedtages. Alternativt skal Østjyllands Brandvæsen foretage personalereduktioner for at overholde den nuværende budgetramme. Det nuværende budgetunderskud er indføjet i nedenstående trappemodel.

Der foreslås en markant forøgelse af Østjyllands Brandvæsens driftsøkonomiske ramme, som med fordel kan bevilliges i flere tempi:

En række særlige forhold presser sig så voldsomt på, at de kalder på håndtering nu. Disse forhold benævnes nedenfor som URGENT.

URGENT – Haster og skal være på plads inden 1.1.24

- Håndtering af budgetunderskud hvert år fra 2023.
- Håndtering af manglende bemanning i Aarhus Nord.
- Håndtering af manglende personaleressourcer i Sekretariat, IT, Vagtcentral og Brandforebyggelse.
- Håndtering af manglende AC-kapacitet til ledelsesunderstøttelse, krisestyring og analysearbejde.

- Håndtering af manglende havnestation til Oliehavnsberedskabet – midlertidig løsning skal findes og permanent løsning skal igangsættes snarest.
- Håndtering af materielanskaffelser (droneberedskab, slangegruppe til reduktion af drikkevandsforbrug til brandslukning, indkvarterings- og forplejningsmateriel)
- Håndtering af manglende økonomi til færdiggørelse af den nye brandskole.

I alt et nødvendigt årligt løft på kr. 8,8 mio i driftsmidler og kr. 11,9 mio. i engangsbeløb/leasing.

NEED TO – Nødvendige investeringer i den næste dimensioneringsperiode fra 2026

Det er fra 2026 ikke muligt at videreføre den risikobaserede dimensionering, som vi kender den i dag. Det er nødvendigt at udvide beredskabet i Aarhus Kommune med en døgndækkende brandstation, der bør placeres på Bautavej i Aarhus Vest. Samtidig er det også nødvendigt at udvide bemanningen fra 6 til 8 brandfolk på alle døgnstationer for at kunne dække de beredskabsfaglige specialer på hver station. Det er også nødvendigt at tilføre flere ledelsesressourcer.

Endelig er det nødvendigt at flytte brandstationen i Ny Munkegade, hvilket kan gøres for et meget begrænset løft i driftstilskud, men vil selvsagt koste på anlægs-siden (leasing). I alt et nødvendigt årligt løft på kr. 39,6 mio. og kr. 92 mio. i engangsbeløb/leasing. Stationen i Ny Munkegade er ejet af Aarhus Kommune og kan uden tvivl bidrage med et væsentlig provenue, hvis den realiseres til erhvervsmæssigt formål.

INVESTERING baseret på yderligere analyser

Efter ansættelse af AC-kapacitet i brandvæsenet skal der udarbejdes supplerende analyser, så vi får tilvejebragt et mere detaljeret beslutningsgrundlag på tre væsentlige områder:

For det første skal der udarbejdes en klimadimensionering, så der politisk kan tages konkret stilling til, hvilket serviceniveau Østjyllands Brandvæsen skal kunne levere ved klimahændelser. Forventet engangsinvestering i materiel og uddannelse til klimaberedskabet udgør ca. kr. 5 mio. Løbende årlig drift, ca. 0,1 mio.

Endvidere skal der foretages en analyse af det serviceniveau, som Østjyllands Brandvæsen skal kunne levere ved civile uroligheder og terrorhændelser. Forventet engangsinvestering i materiel og uddannelse, ca. kr. 5 mio. Løbende årlig drift, ca. 0,1 mio.

Endelig skal der udarbejdes en analyse og et beslutningsgrundlag, der gør det muligt politisk at tage stilling til behovet for en fuldtidsstation i Skanderborg. I udgangspunktet er det vurderingen, at en fuldtidsstation i Skanderborg kan driftes for et årligt løft på 22,0 mio. kr. og etableres for kr. 55 mio. i engangsbeløb/leasing.

I alt et nødvendigt årligt løft på kr. 22,2 mio. og kr. 65 mio. i engangsbeløb/leasing.

KLIMAVENLIGT BEREDSKAB

Østjyllands Brandvæsen har ikke opstartet udskiftning af brandkøretøjer til en grønnere vognpark. El-og hybridbrandbiler er på vej ind på markedet – stadig til dobbelt så høj en pris som en traditionel autosprøjte. Der er ikke i dag økonomi til at Østjyllands Brandvæsen kan få erfaring med hybrid-brandbilerne. Det foreslås, at man opstarter dette projekt på Samsø for at få erfaring med driftssikkerhed m.v.

Det forventes, at anskaffelse af ét eldrevet køretøj til brandslukning vil koste kr. 7 mio. pr. styk. I alt et nødvendigt årligt løft på et ukendt beløb til drift og vedligehold, samt kr. 7 mio. i engangsbeløb/leasing.

Figur 5 Verdens første hybrid-brandbil på besøg i Aarhus, 2021

4.2 URGENT - Haster og skal være på plads inden 1.1.24

Følgende vurderes nødvendigt senest pr. 1 januar 2024:

Opgradering	Primær effekt i	Årlig drift	Engangs-anskaffelse
Bemanding i Aarhus Nord løftes fra 1+3 til 1+5	Aarhus	3,0	0
Ansættelse af 4 medarbejdere til henholdsvis Sekretariat, Vagtcentral, IT-afdeling og brandforebyggelse.	Alle	2,2	0
Ansættelse af 3 AC'ere til analysekapacitet og ledelsesunderstøttelse		2,1	
Station Aarhus Syd åbner	Aarhus	Er medregnet i nuv. budg	
Indkvarterings- og forplejningsberedskab	Alle	0,1	1,2
Færdiggørelse af ny brandskole	Alle	0	8,7
Etablering af droneberedskab	Alle	0,1	1,0
Etablering af slangegruppe til etablering af åben vandforsyning	Alle	0,1	1,0
Dækning af underskud på driften	Alle	1,2	
I alt		8,8 mio	11,9 mio

4.3 NEED TO – Nødvendige investeringer i den kommende periode fra 2026

Opgradering	Primær effekt i	Årlig drift	Engangs-anskaffelse
Teamledere til Uddannelses- og Udviklingsafdelingen	Alle	1,6	0
Station Aarhus Vest åbnes med 1+5	Aarhus	22,0	25,0
Flytning fra Ny Munkegade og åbning af Station Aarhus Øst på Sydhavnen	Aarhus	1,0	67,0
Opgradering af døgnstationerne fra 1+5 til 1+7 i Aarhus	Alle	15,0	0
I alt		39,6 mio.	92,0 mio.

4.4 BASERET PÅ NÆRMERE ANALYSE og KLIMA-VENLIGT BEREDSKAB

Opgradering	Primær effekt i	Årlig drift	Engangs-anskaffelse
Etablering af 1-minuts station i Skanderborg	Skanderborg	22,0	55,0
Etablering af beredskab til håndtering af uroligheder, terror og klimahændelser	Alle	0,2	10,0
Anskaffelse af første el-brandbil i beredskabet	Samsø	0	7,0
I alt		22,2 mio.	72,0 mio.

4.5 Fordeling

Driftsomkostninger skal jf. vedtægternes fordeles efter driftsfordelingsnøglen, som pr. 1.1.23 er: Aarhus: 78 %. Skanderborg: 14 %. Odder 4 %. Samsø 4 %:

	Driftsfordeling	2024	2026	2028	2030	I alt pr. kommune pr. år	I alt mio.
Driftsmidler		8,8	38,6	1	22,2	mio.	70,6
Aarhus	78%	6,864	30,108	0,78	17,316	55,068	
Skanderborg	14%	1,232	5,404	0,14	3,108	9,884	
Odder	4%	0,352	1,544	0,04	0,888	2,824	
Samsø	4%	0,352	1,544	0,04	0,888	2,824	